

شرکت کردهای عراق در تشکیل دولت جدید

اولگا ایوانونا ژگالینا

برگردان: د. کامران امین آوه

شرکت کردهای عراق با لیست واحد در انتخابات پارلمان عراق در ماه مارس (2010-م) با کسب 57 کرسی برای آنها همراه بود. با این حال تاکنون نیروهای سیاسی عراق موفق به تشکیل دولت نشده‌اند. در چنین موقعیتی کوردها در پی انجام مذاکراتی با تمام فراکسیون‌ها هستند. آنها برای حفظ منافع کوردستان در این مذاکرات، به تشکیل "ائتلاف فراکسیون کوردستانی" و تدوین برنامه‌ی عمل و گزارشی در 19 مورد مبادرت ورزیده‌اند. این گزارش دربرگیرنده شروط لازم برای ورود در هرگونه دولت ائتلافی آینده است. قبل از هرچیز کوردها برای به اجرا درآوردن ماده 140 قانون اساسی عراق اصرار می‌ورزند، چیزی که می‌تواند اختلافات مرزی و از جمله مشکل کرکوک را با بغداد حل کند. آنها خواهان حل مساله استخراج نفت و گاز، موقعیت پیشمرگه و واگذار کردن پست‌های کلیدی دولتهای آتی عراق و غیره به کوردها هستند.

چنین به نظر می‌رسد، که انواع احزاب و جریانات سیاسی کوردستان عراق به توافق نظر در رابطه با جنبه‌های مهم زندگی سیاست داخلی کشور رسیده باشند. همزمان جنبش جدید "گوران"، پارت دمکرات کوردستان (پدک) و اتحادیه میهنی کوردستان (امک) را مورد انتقاد شدید قرار می‌دهد. این حزب بر این عقیده است که پارت دمکرات کوردستان امنیت ارضی کوردستان را مورد توجه قرار نداده است، رویاروی بغداد قرار گرفته، در ارتباط با دنیای مدرن و جامعه مدنی نمی‌باشد. در مجموع، با توجه به اینکه این حزب و رهبر آن خواهان تغییر خود نیستند، احترام مردم کورد را از دست می‌دهند.

انتقاد "گوران" از پدک و امک به هدف تضعیف نفوذ آنان در برخی مناطق کوردستان عراق است. از یکسو، این امر موجب تقسیم جامعه کورد بطور عمودی شده، تا حد مشخصی از ظهور خودکامگی آنها ممانعت بعمل می‌آورد، از سوی دیگر روند دمکراتیزه شدن آن را تسهیل می‌کند.

تلاش برای حفظ ثبات نه تنها در کوردستان عراق، بلکه در سرتاسر کشور، و همچنین تحقق منافع مردم کوردستان، حکومت کوردستان را وادار به معامله جهت نمایندگی کردن کوردها در دولت جدید می‌نماید.

پس از مذاکرات نوری المالکی رئیس ائتلاف "دولت قانون" که متحد گروه‌های شیعه شرکت کننده در انتخابات پارلمانی است با کوردها، پیشرفتهای معینی در این روند مشاهده می‌شود. المالکی با داشتن مقام نخست وزیری در هنگام تشکیل دولت، رسماً به خواست کوردها در خصوص 19 مورد پاسخ داد. او با ارسال نامه‌ی خطاب به مسعود بارزانی موافقت خود را با بسیاری از پیشنهادهای او ابراز نمود.

ائتلاف فراکسیون کوردستانی برای ملاقات با تمام جناح‌ها از جمله "العراقیه" به منظور گفتگو در مورد کوردستان و تسریع روند تشکیل دولت جدید عراق ابراز آمادگی نموده است.

ذینفع بودن نوری المالکی برای کسب حمایت بیشترین تعداد نمایندگان و آغاز روند تشکیل دولت جدید، او را وادار به مصالحه با کوردها کرده است. حمایت آنها (کوردها-م) برای بدست آوردن مقام نخست

وزیری برای او مهم است. در مقابل، او به کوردها قول پیش بردن حل مسائل مورد اختلاف ارضی را داده است. او اعلام کرد که مانع انجام همه‌پرسی در رابطه با مساله کرکوک نخواهد شد. نوری المالکی در موصل، کرکوک و دیاله ظاهراً برای اجرای ماده 140 قانون اساسی عراق و انجام همه‌پرسی برای تعیین سرنوشته منطقه نفت خیز کرکوک که در پی ملحق شدن به قلمرو کوردستان است، اعلام آمادگی کرد(1).

با این حال، کوردها فعالانه در بحث‌های مربوط به نامزدی پست‌های کلیدی دولت جدید شرکت می‌کنند. حل چنین مسأله‌هایی نیاز به همفکری تمام ائتلاف‌های سیاسی دارد. مسعود بارزانی در همین رابطه مبتکر ایجاد کمیته‌ی مرکب از 12 - 8 نماینده از تمام ائتلاف‌های سیاسی برای شروع مذاکرات در رابطه با ترکیب دولتی شد که باید نماینده تمام نیروهای سیاسی کشور شود. ائتلاف "العراقیه" با این پیشنهاد مسعود بارزانی موافقت نمود(2).

نوری المالکی حاضر به تشکیل چنین کمیته‌ی است. با این حال برخی از تحلیلگران خارجی بر این باورند که این همکاری ممکن است با مقاومت ایالات عرب - سنی نینوا، کرکوک و دیاله مواجه شود که با واگذاری این سرزمین نفتخیز به کوردها مخالفت می‌ورزند.

مهم این است که، تشکیل کابینه جدید بدون هرگونه درگیری صورت گرفته، موجب بی‌ثباتی سیاسی نشود. در همین رابطه، آمریکایی‌ها، از جمله نگرانند مبادا حرکت ناسنجیده از سوی رهبری کورد موجب بروز جنگ داخلی در کشور شود(3).

جو بایدن در هنگام ملاقات با مسعود بارزانی، به رهبری کورد توصیه کرد از مبارزه برای حفظ پست رئیس‌جمهوری عراق که جلال طالبانی رهبر دومین حزب مهم کوردستان - اتحادیه میهنی کوردستان (امک) عهده‌دار آن است، چشم‌پوشی کنند. کاخ سفید در نظر دارد این پست را به نماینده یکی از جناح‌های برنده عرب - ایاد علاوی ("العراقیه") یا نوری المالکی ("دولت قانون") واگذار کند که بیش از نیم سال با هم رقابت کرده، برای حکمفرمایی در سیاست کشور مبارزه می‌کنند.

جلال طالبانی معتقد است که مساله مقام رئیس‌جمهوری نیاز به مذاکره دارد(4). همزمان محمود عثمان یکی از اعضای ائتلاف فراکسیون کوردستانی گفت اگر انجام ماده 140 قانون اساسی عراق تضمین شود کوردها ممکن است از پست ریاست جمهوری صرف‌نظر کنند.

واگذار کردن پست ریاست‌جمهوری به نماینده گان جناح عرب یکی از موارد برنامه جو بایدن است که از سوی سیاستمداران عرب پیشنهاد شده بود. در این برنامه، دادن پست رهبری اداره سازمان امنیت ملی به کوردها در نظر گرفته شده است. به نظر می‌رسد کوردها از سوی واشنگتن در دوره خروج نیروهای ارتش آمریکا از عراق بعنوان یکی از نیروهای سیاسی در نظر گرفته می‌شوند که واشنگتن برای تحقق کامل پیشنهادهای داده شده، به آنان فشار خواهد آورد.

واشنگتن تصور می‌کند که با انتصاب یک کورد در پست رهبری وزارت امنیت ملی، خصومتی را خنثی کند که میان سنی‌های مورد پشتیبانی کشورهای عربی با شیعه‌های مورد حمایت ایران و سایر نیروهای سیاسی خارجی موجود است.

پیشنهاد‌های دیگری نیز در رابطه با پست‌های کلیدی برای کوردها وجود دارد. برای نمونه، ممکن است یک کورد عهده‌دار مقام مهم سخنگوی پارلمان عراق شود.

کاخ سفید، کوردها را برای فعالیت در روند تشکیل دولت جدید تشویق می کند. به همین منظور جو بایدن، مسعود بارزانی را فراخواند تا خط مشی اتخاذ شده از سوی آنها را ادامه دهد. او موضع رهبری کوردستان در رابطه با ورود تمام نیروهای ائتلافی شرکت کننده در انتخابات را در ترکیب دولت تأیید نمود. جو بایدن یادآور شد که ایالات متحده از نامزد خاصی حمایت نمی کند و واشنگتن از مسعود بارزانی می خواهد برای تشکیل یک دولت مشروع و قانونی که پاسخگوی نیازهای مبرم مردم عراق باشد، تلاش کند (5).

بدین ترتیب، ایالات متحده آمریکا از کوردها برای تحقق بخشیدن به منافع خود "با حفظ اعتبار در یک بازی بد" استفاده می کند. پیشنهاد اشغال ریاست مقام وزارت امنیت ملی عراق به کوردها با توجه به این واقعیت است که این مقام مهم دولتی باید به یک غیر عرب واگذار شود، چراکه می تواند نیرویی را رهبری کند که در بین سنی ها و شیعه های متخاصم قرار گرفته، تحت نفوذ ایران و کشورهای عربی قرار نمی گیرد و تا حد مشخصی خواستهای ایالات متحده آمریکا را برآورده خواهد کرد.

در عین حال برای کوردها بسیار مهم است که یک کورد مقام ریاست جمهوری را اشغال کند، هر چند که مقام وزارت امنیت ملی نیز مهم است. با این حال، امکان ضعیف شدن این موقعیت و از دست دادن جایگاه محکم آنان در بغداد وجود دارد. چنین به نظر می رسد که ایالات متحده آمریکا خواهان چنین موقعیت قوی و مهمی که رهبری کورد در کوردستان و همچنین در بغداد دارد برای سیاستمداران "عراقی" خود نباشد.

با این حال مسعود بارزانی با استناد به اطمینانی که رئیس جمهور باراک اوباما و جو بایدن معاون رئیس جمهوری مبنی بر علاقه واشنگتن به حفظ موقعیت خود در عراق به او داده اند، بر این باور است که ایالات متحده آمریکا از کوردهای عراق حمایت کرده، آنها را تنها نخواهد گذاشت.

انستیتو خاور نزدیک

<http://www.iimes.ru/rus/stat/2010/24-10-10b.htm>

برگرفته از راقه: www.rave-online.org

منابع

1) Al-Maliki promises Sunni Figures he wouldn't concede to Kurds on Kirkuk Referendum – [peyamner.com](http://www.peyamner.com) 07.10.10.

2) Al-Iraqiya welcomes Barzani's initiative- <http://www.peyamner.com> 09.10.10.

3) Kurds: deal closer on settling Iraq political limbo- [peyamner.com](http://www.peyamner.com) 09.10.10.

4) Experts warn US is turning its back on Kurds/ – [peyamner.com](http://www.peyamner.com) 10.10.10.

5) <http://www.institutkurde.org> 08.10. 2010.